

O retrato

Ilustración de
Maside para o relato
O retrato no libro
Retrincos. Editado
por Nós en 1934

O RETRATO

Por amainál-a concencia guindei co meu tíduo de médico no fondo d'unha gabeta e busquei outra maneira de me valer. As xentes xa non sabían que eu era dono de tan tremenda licencia oficial; pero unha noite foron requeridol-os meus servicios...

Era domingo. Melchor, o Taberneiro, agardaba por min ô pé da porta. Doume ás "boas noites" e rompeu a chorar e por antr'os saloucos saíanlle as verbas tan estruchadas que somentes logrou decirme que tiña un fillo a morrer.

O probe pai turraba por min y eu deixábame levar enfeitizado pol-a sua door. E tiven tan fortes anceios de complacer o que sentin ~~nos meus~~ xurdir nos meus adentros unha gran cencia... E cando chegamos logrei arriarme de Melchor, e con finxido acoitamento confeseille que eu sabía moi pouco...

—Repara que fai moitos anos que non visito enfermos.

E o probe Melchor facendo un esforzo para que as verbas saísen enteiras sioume quedamente:

—O meu filliño xa non precisa de médicos, señor; eu xa sei que o coitado non pasa da noite. O rapaciño váiseme e non teño ningún retrato seu.

Ay, eu non fora chamado como médico; eu fora chamado como retratista, e no intre sentín ganas acedas de botarme a rir.

E por verme ceibe de angueira tan macabra díxenlle que unha fotografía era moito mellor que un

ORIGINAL DE
CASTELÁN (MANUSCRITO)

105/1

RETRATO

PUBLICADO NO LIBRO
"RETRINCO"

Por amainál-a concencia guindei co meu tíduo de médico no fondo d'unha gabeta e busquei outra maneira de me valer. As xentes xa non sabían que eu era dono de tan tremenda licencia oficial; pero unha noite foron requeridol-os meus servicios...

Era domingo. Melchor, o taberneiro, agardaba por min ô pé da porta. Doume ás "boas noites" e rompeu a chorar e por antr'os saloucos saíanlle as verbas tan estruchadas que somentes logrou decirme que tiña un fillo a morrer.

O probe pai turraba por min y eu deixábame levar enfeitizado pol-a sua door. E tiven tan fortes anceios de complacer o que sentin ~~nos meus~~ xurdir nos meus adentros unha gran cencia... E cando chegamos logrei arriarme de Melchor, e con finxido acoitamento confeseille que eu sabía moi pouco...

—Repara que fai moitos anos que non visito enfermos.

E o probe Melchor facendo un esforzo para que as verbas saísen enteiras sioume quedamente:

—O meu filliño xa non precisa de médicos, señor; eu xa sei que o coitado non pasa da noite. O rapaciño váiseme e non teño ningún retrato seu.

Ay, eu non fora chamado como médico; eu fora chamado como retratista, e no intre sentín ganas acedas de botarme a rir.

E por verme ceibe de angueira tan macabra díxenlle que unha fotografía era moito mellor que un

deseño, asegúreille que de noite poden facerse fotografías, e botando man de outros razónamentos logrei que Melchor largase de min voando a cata d'un fotógrafo.

O choyo quedaba arrombado e funme durmir con mil ideas ensarilladas na chola.

Cando estaba prendendo no sono petaron na miña porta. Era Melchor.

— ¡Os fotógrafos non teñen magnesio!

E díxome tremendo de anguria. A faciana albeira e os ollos coma dous tetos de carne vermella de tanto chorar.

Endexamáis fitei un home tan desfeito pol-a door.

Pregaba, pregaba, e collíame as maus e turraba por min e o mísero decía cousas que me rachaban as entranas.

— Considérese, señor, Dous riscos de vostede n'un papeliño e xa poderei ollar sempre a cariña do meu neno. Non me deixe na escuridade, señor.

¡Quén tería corazón para negarse! Collín papel e lápiz e alá me fun con Melchor, disposto a facer un retrato do rapaz moribundo.

Todo estaba quedo e todo estaba calado. Unha luz cansa alumeaba en amarelo dúas facianas arrepiantes que ventaban a morte. O neno era o centro d'aquela probeza da materia.

(2)
desaño, asegúreille que de noite poden facerse fotografías, e botando man de outros razónamentos logrei que Melchor largase de min voando a cata d'un fotógrafo.

O choyo quedaba arrombado e funme durmir con mil ideas ensarilladas na chola.

Cando estaba prendendo no sono petaron na miña porta. Era Melchor.

— ¡Os fotógrafos non teñen magnesio!

E díxome tremendo de anguria. A faciana albeira e os ollos coma dous tetos de carne vermella de tanto chorar.

Endexamáis fitei un home tan desfeito pol-a door.

Pregaba, pregaba, e collíame as maus e turraba por min e o mísero decía cousas que me rachaban as entranas.

— Considérese, señor, Dous riscos de vostede n'un papeliño e xa poderei ollar sempre a cariña do meu neno. Non me deixe na escuridade, señor.

¡Quén tería corazón para negarse! Collín papel e lápiz e alá me fun con Melchor, disposto a facer un retrato do rapaz moribundo.

Todo estaba quedo e todo estaba calado. Unha luz cansa alumeaba en amarelo dúas facianas arrepiantes que ventaban a morte. O neno era o centro d'aquela probeza da materia.

Sen decir ren senteime a dibuxar o que ollaban os meus ollos de terra e somentes ô cabo de algún tempo conseguin afacerme ô drama que fitaba e aínda esquecelo un pouco para poder traballar afervoadado, como un artista. E cando o deseño estaba xa no seu punto a voz de Melchor, agrandada por tanto silencio, fireume con istas verbas:

—O peliño de rato que ten agora quedoulle así da enfermidade; pero tiña un pelo crecho moi bonito. Faga memoria, señor.

Confeso que ó volver á realidade non soupén que facer e púxenme a repasar as liñas xa feitas do retrato. E a voz de Melchor ~~volveu~~ fireume no corazón:

—Pol-a y-alma dos seus difuntiños, señor, non mo retrate así. Non lle poña isa cara tan encoveirada e tan triste.

O silencio volveu e Melchor esgazoumo novamente:

—Vostede sabe como era o meu rapaciño, señor, que aínda un día lle chamou bonito. Faga memoria e dibúxemo rindo.

De súpeto naceume unha gran idea. Rachei o traballo, ensumín o meu ollar n'un novo papel branco e dibuxei un neno imaxinario. Invení un neno moi bonito, moi bonito: un anxo a sorrir dende un retablo barroco.

Entreguei o dibuxo e saín fuxindo e no intre de poñel-o pé na rua sentín que choraban

Sen decir ren senteime a dibuxar o que ollaban os meus ollos de terra e somentes ô cabo de algún tempo conseguin afacerme ô drama que fitaba e aínda esquecelo un pouco para poder traballar afervoadado, como un artista. E cando o deseño estaba xa no seu punto a voz de Melchor, agrandada por tanto silencio, fireume con istas verbas:

—O peliño de rato que ten agora quedoulle así da enfermidade; pero tiña un pelo crecho moi bonito. Faga memoria, señor.

Confeso que ó volver á realidade non soupén que facer e púxenme a repasar as liñas xa feitas do retrato. E a voz de Melchor ~~volveu~~ fireume no corazón:

—Pol-a y-alma dos seus difuntiños, señor, non mo retrate así. Non lle poña isa cara tan encoveirada e tan triste.

O silencio volveu e Melchor esgazoumo novamente:

—Vostede sabe como era o meu rapaciño, señor, que aínda un día lle chamou bonito. Faga memoria e dibúxemo rindo.

De súpeto naceume unha gran idea. Rachei o traballo, ensumín o meu ollar n'un novo papel branco e dibuxei un neno imaxinario. Invení un neno moi bonito, moi bonito: un anxo a sorrir dende un retablo barroco.

Entreguei o dibuxo e saín fuxindo e no intre de poñel-o pé na rua sentín que choraban

dentro da casa. A morte viñera.

Agora Melchor consólase ollando a miña obra, que está pendurada enriba da cómoda, e sempre di co-a mellor fé do mundo:

—Tiven moitos fillos, pero o máis bonito foi de todos foi o que me morreu. Velahí está o retrato, que non minte.

Castelao

dentro da casa. A morte viñera.

Agora Melchor consólase ollando a miña obra, que está pendurada enriba da cómoda, e sempre di co-a mellor fé do mundo:

—Tiven moitos fillos, pero o máis bonito ~~foi~~ de todos foi o que me morreu. Velahí está o retrato, que non minte.

Castelao